(Nro. 295.)

GAZETA LWOWSKA.

W Poniedziałek Nro. 147. 27. Grudnia 1819.

Wiadomości zagraniczne.

Wielka Brytaniia.

Na posiedzeniu Izby niższey z d. 29. Listopada wykazał Lord Castlereagh w dwugodzienney mowie swoiey powody skłaniaiące Rząd do ułożeniu proiektu do prawa (Bill), (o ktorym namieniliśmy w 294/146 numerze gazety naszey.) „Prawdziwa wolność“ rzekł między innemi „nie może się ostać, ieżeli swawola powściągnioną nie będzie. Prawo układania prośb, dla naradzania się około dobra publicznego, musiałoby całkiem bydź zniesione, gdyby każde Zgromadzenie w tym względzie zwołane, przybierać miało tak niepokoiącą postać, gdyby za każdym razem Magistraty i Policyia miały stawać pod bronią. Maiąż kupcy zamykać zawsze swoie sklepy; maiąż fabrykanci widzieć zawsze warsztaty swoie opuszczone; ieżeli którému próżniakowi albo szalonemu spodoba się zwołać Zgromadzenie tygodniowe? Zniszczymy zupełnie robotników, ieżeli im dozwolemy sposobności, przez te Zgromadzenia tracić dzienny ich zarobek. Zgromadzenia przeto Hrabstw, Korporacyi i Parafialne, ieżeli zwołane będą przez Magistraty, nie maią doznawać żadney przeszkody; potaiemne ćwiczenia woyskowe, skryte posiadanie broni iest oczewistem nadużyciem, którego Konstytucyia nigdzie nie usprawiedliwia. Przełożone w tey mierze środki tymczasowie dotykać będą tylko obwody rękodzielniane, w których iedynie panuie zaburzenie, obwody trudniące się uprawą roli iak w Irlandyi są spokoyne. Wolność druku iest bez wątpienia filarem naszey wolności, Obywatelom powinno bydź wolno wszystkie przedmioty dotyczące spraw publicznych publicznie także roztrząsać, ale nadużycie tego zagrożiłoby równie wolności, gdyby iak dotąd nie było trzymane na wodzy przez surowe kary. Wolność prassy dwoiakim sposobem utrzymaną będzie w przyszłości, przez wolność cenzury i przez wyrok Sądu przysięgłych. Prawo musi mieć poręczycieli, ażeby dopełnienia iego wyroków udaremniane nie były, dotąd można było formalnościami i oszczerstwem wprowadzenie sprawy przewlec do roku i więcey. Sprawiedliwość atoli postępuiąca żołwiem krokiem, staie się niesprawiedliwością względem innych członków społeczeństwa.“

Margrabia Landsdowne uczynił na posiedzeniu Izby niższey d. 30. Listopada przyrzeczony wniosek względem obecnego położenia kraiu, osobliwie zaś względem położenia rękodzielni obwodowych i administracyi praw, (*obaczyć N. 290/144 gazety naszey*) gdzie między innemi rzekł: „Nie dosyć iest powiedzieć, że istnieią zabiegi demagogiczne i poruszenia buntownicze; potrzeba także dochodzić ich przyczyn, należy zapytać się, dla czego czyta Lud tak chciwie pisma buntownicze i potwarze? Dla czego żadnego nie ma zaufania w swoich Magistratach? Niedostatek zdaie się bydź pierwszem źródłem; albowiem w obwodach trudniących się rolnictwem i będących w dobrym stanie, Radykalizm żadnych nie czyni postępów. Nie należałożby pomyśleć naypierwey o tem, aby ulżyć nędzy i zniżyć opłaty od nieuchronnych potrzeb, do których teraz należy iuż opłata od herbaty? Nienależałożby cały nasz system handlowy i osadniczy wziąć znowu pod rozwagę, ażeby naszemu przemysłowi otworzyć nowe źródła pomocne i mieysca zbywania płodów iego? Dla czegoż Ministrowie od dwóch lub trzech lat dali przystęp tylu skargom bezkarnie, kiedy należne zastosowanie prawa o wolności druku mogło było ie wstrzymać?“

Margrabia Wellesley pochwalił zasady przyiaciela swoiego, iednak wniosek iego osądził bydź zawczesnym, ponieważ przełożone prawidła nie przeciwko Ludowi wymierzone są ale przeciwko włóczęgom rewolucyynym. — Lord Erskine popierał wniosek P. Landsdowne. Lord Grenville był przeciwko niemu; zdaniem iego duch rewolucyyny pochodzi z innych i dawnieyszych przyczyn iak nędza; duch ten iest prawdziwym Jakobinizmem i ten potrzebaby przez równie surowe iak prędkie środki przytłumić, tak iak po-

)(

stąpiono w roku 1793. Lord Grey był za rozstropną i umiarkowaną Reformą Parlamentu iako iedynym środkiem doyścia przyczyn teraźnieyszego nieukontentowania i onemuż zaradzenia. Hrabia Liverpol zrobił uwagę, że Ameryka północna mimo wolności od podatków nie iest szczęśliwszą od Anglii i zapewnił, że Rząd temu zaradzi; wniosek powyższy odrzucony został nakoniec większością głosów 178 przeciwko 47.

Na d. 30. Listopada odprawić miał swoy uroczysty wiazd do Manszestru osławiony Cobbett. List prywatny pisany z tego miasta donosi że zbieg ludzi miał bydź niezmierny. „Gdy Radykaliści" (wyraża ten list między innemi) oświadczyli postanowienie swoie, przy pierwszem Zgromadzeniu pokazać się zbroynie a sprzedaż znaczney ilości pistoletów pomogła im urzeczywiścić te groźby, obawiaią się przeto, że w przyszły Poniedziałek (1. Grudnia) może zechcą dopuścić się iakich gwałtowności."

Gazeta Londyńska Kuryier, która udzieliła powyższe wiadomości przydaie: „Z tem wszystkiem spodziewamy się, że obawy naszego Korrespondenta nie ziszczą się. W takim przypadku winni będziemy utrzymanie spokoyności bez wątpienia mądrym i przezornym środkom Władz mieyscowych i zbawienney pamiątce d. 16. Sierpnia.

Rozporządzeniem Xięcia Rejenta cofniona iest ważność paszportów dla okrętów, wysłanych przeciwko rozboynikom morskim kraiów Barbaryyskich, i oznaczone są różne okresy czasu w których ważność tych paszportów ustać ma. W przyszłym roku wydawane będą na mieysca tamtych inne paszporty i w innym kształcie. Paszporty ważne będą dla okrętów powracaiących z morza środziemnege do d. 31. Marca 1820, powracaiącym zaś z Indyy wschodnich i Ameryki północney i z zachodnich brzegów Afryki do następuiącego 30. Czerwca r. p.; a dla okrętów przychodzących z Indyy wschodnich, i z każdey inney dalekiey okolicy do d. 30. Czerwca 1821.

Przy uyściu Merzy niedaleko Liverpola zawinął okręt z Baltimore na którym, iak się obawaią, panować ma żółta gorączka. Okręt ten odbydź musi nayściśleyszą kwarantannę. Drugi okręt przybył z wyspy S. Heleny z lekarzem Bonapartego Doktorem Stocke. Dwa inne okręty rozbiły się przy uyściu Tamizy, inny znowu pod Birling i t. d.; osada dwóch okrętów przybywaiących z Indyi zachodnich zatonęła.

Hiszpania.

Król zapowiedzianą amnestyię z powodu zaślubienia swoiego rozciągnął także i na woyskowych. Królowa mianowana iest Protektorką wszystkich instytutów dobroczynności płci żeńskiey. Gazeta dworska zapowiedziała przekład w ięzyku Hiszpańskim opisu życia Marszałka Ney wydanego w Paryżu.

Wiadomości z Madrytu zawieraią o ostatniem uchyleniu wielu Członków tayney Rady co następnie: Wiele Członków tayney Rady (Kamerilla) są oddaleni. P. Montegro i Vargas aresztowani zostali w nocy i uwięzieni. P. Ramirez z powodu słabości zdrowia uszedł ich losu. P. Vargas był prywatnym kassyierem Królewskim i miał wielki wpływ do rozdawania krain w Florydzie. Mówią zapewne, że spowiednik Królewski Banmoco popadł w niełaskę. — P. Escoiquiz wskazany iest na wygnanie na wyspę S. Łukasza. P. Ostolaza osadzony w więzieniu Inkwizycyi Sewilskiey.

Gazety Paryzkie zawieraią wiadomości z Madrytu z d. 15. Listopada następuiące: „Poseł Angielski podadź miał naszemu Rządowi notę dyplomatyczną, w którey usilnie i w dobitnych wyrazach żąda wolnego prowadzenia handlu z osadami Amerykańskiemi dla bandery Wielkiey Brytanii. — P. Vivaz mianowany został Posłem naszym przy Zjednoczonych Stanach Ameryki północney, który ma zagodzić spory zachodzące między naszem Dworem a Zjednoczonemi Stanami. Zaledwie się spodziewać można pomyślnego skutku, znaiąc sposób myślenia tego Ministra."

Francyia.

O Izbie Deputowanych we Francyi, pisze Gazeta Pruska Stanu co następuie:

Z oświadczenia Królewskiego w mówie mianey przy zagaieniu Izb a szczególniey z wyrazów teyże: (*obacz. Nr. Gazety naszey 145.*) „Nadeszła chwila ustalenia Izby Deputowanych, uwolnienia iey od wpływu wznawiaiących się co rocznie stronnictw i zapewnienia iey trwałości, odpowiadaiącey sprawie publicznego porządku i powadze Państwa za granicą" widać dążność do odmian, które zayść maią przy urządzeniu Izb teraźnieyszych, i do których widocznie nastąpic maiące rozprawy w Izbach dadzą powód. Dla tych, którzyby chcieli bydź uczestnikami tych rozpraw, zdaie się nie odrzecznym będzie następuiący krótki ich obraz historyczny:

Król zapowiedział dwie odmiany, pierwszą, wzmocnienie Izby, pod czem nayprędzey (chociaż nie iedynie i niewyłącznie) powiększenie Izby Deputowanych rozumieć można i drugą zaś, trwałość pełnomocnictw:

1) O liczbie Deputowanych mówi Konstytucyia w artykule 36. „Każdy Departament ma tyle mieć Deputowanych, iak dotąd.“ A dotąd liczba Deputowanych nie była oznaczona, i byłaby zapewne inaczey urządzoną, gdyby w proiekcie do Aktu konstytucyynego Senatu zachowawczego z d. 6. Kwietnia 1814 nie było wyrażono: „Każdy Departament mianować będzie tyle Członków do Ciała Prawodawczego, ile dotąd przysyłał.“ Stosownie do Konstytucyi 1791 Ciało prawodawcze składało się z 745 osób. Konstytucyia z roku 1793 postanowiła że z 40000 osób ieden powinien bydź Deputowany. Konstytucyia z roku 1795 oznaczyła 500 osób do Ciała prawodawczego. Konstytucyia Konsulatu oznaczyła 100 Trybunów i 300 Prawodawców. Z tego powodu powstawały bardzo różniące się od siebie zasady. Izba Deputowanych zaprowadzona na zasadach Konstytucyi, składała się 262 Członków. Król rozporządzeniem swoim z d. 13. Lipca zniósł takową zasadę i 4 artykułem tegoż rozporządzenia postanowił, ażeby liczba Deputowanych na przyszłość 395 wynosiła. Król rozwiązał tę Izbę na nowe, i rozporządzeniem z d. 5. Września 1815 zmnieyszył liczbę Deputowanych do 258 osób. I takim iest urządzenie teraźnieysze.

2) Co się dotycze trwałości pełnomocnictw Deputowanych, Konstytucyia taż, w artykule 37 zawiera: „Deputowani obierani będą na lat 5 tym sposobem, że Izba co rok w piątey części uzupełnioną zostanie.“

Rozporządzenie Królewskie z d. 27. Listopada 1816 dzieli Departamenta Królestwa na 5 rzędów, w trzech umieszczonych iest po 52 w dwóch zaś po 51 Deputowanych, ażeby oznaczyć koley podług którey iedna piąta część co rok występować musi. Porządek kolei podług którego Departamenta swoich Deputowanych odnawiać maią, zależeć ma od losowania w skutek uchwały posiedzenia Izby z d. 22go Stycznia 1817. I podług tego postępuią do tych czas.

3) Ponieważ atoli mniemaią, że wiek Deputowanych prawnie przepisany ma podpaść odmianie, przydaiemy: że Konstytucyia przeznaczyła skończonych wieku lat 40. Rozporządzenie Królewskie z d. 13. Lipca 1815 odmieniło na 25 lat zupełnych, lecz postanowienie znowu z 5. Września 1816 przepisało stosownie do Konstytucyi tenże sam wiek 40 lat skończonych. Odmiany, które Król w latach 1815 i 1816 za potrzebne osądził, wskazane zostały rozporządzeniami (ordonance). Monitor i Dziennik Paryzki oświadczą, że odmiany, które Król przedsięwziąść zamyśla, będą przełożone Izbom do naradzenia się w formie prawa.

Przedmioty te nie maią żadnego związku z odmianami prawa wyborowego z d. 5. Lutego 1817; mówi się tu tylko o odmianie Konstytucyi, iak daleko do tycze się przepisów formowania Izby Deputowanych.

Według naynowszych Gazet Paryzkich z d. 6go t. m. przebaczyć miał Król byłemu Jeneralnemu Dyrektorowi Poczt P. Lavalette i pozwolić żeby powrócił do Francyi.— Był ón wskazany na śmierć w roku 1815, lecz za pomocą żony swoiey dniem w przody wieczorem uszedł spełnienia wyroku.

Xiążę Levis upoważniony został od Izby Parów do ułożenie adresu, który przełożony miał bydź Wydziałowi na d. 7go.

Przybyły do Paryża d. 3go Xiążę Richelieu miał dnia następuiącego posłuchanie u Króla Jegomość, przez godzinę.

Jenerał Grouchy otrzymawszy amnestyią powrócił do dóbr swoich pod Caen.

Jenerał Collard Par Francyi umarł d. 3. Grudnia tknięty appoplexyią.

Jeden z ostatnich numerów Dziennika Paryzkiego zawiera artykuł z podpisem: „Benjamin Constant“ w którym wystawia tenże potrzebę odmiany prawa wyborowego i mianowania młodszych w wieku Deputowanych, Benjamin Constant oświadcza teraz w pismie czasowem Renomée, (sława), że ón ani iednego słowa dla Dziennika Paryzkiego nie napisał, że przeto podpis iego w tymże zamieszczony iest oszukaństwem.

Sąd przysięgłych zebrany pod przewodnictwem wielkiego Sędziego w Riomie (Assis) uznał winnymi mieszkańców z Nimes Servanta i rzeźnika Trufemy, oskarzonych o zabóystwa dopełnione na Protestantach w Nimes 1815 i wskazał ich na śmierć.

Żandermeryia ściga drażnika Guindon zwanego Roquefort, z miasta Avignon który podeyrzany iest o zabóystwo popełnione na osobie Marszałka Brune.

N i e m c y.

Zgromadzenie Stanów Wirtemberskich zwołane iest Reskryptem Królewskim z d. 6. b. m.

na d. 15. Stycznia roku 1820. — W Wielkim Xięstwie Darmstadzkim zniesiony został Instytut milicyi kraiowey.

Włochy.

Pisma publiczne donoszą z Rzymu z d. 27. Listopada: Wypadł teraz wyrok w znaney okoliczności zfałszowania Reskryptów Papiezkich przeciwko oskarżonym, Natali, Menicorsi, Ricci i Adami. Dway pierwsi skazani są na śmierć; i do wynagrodzenia szkod przez zfałszowanie zrządzonych. (Natali umarł przed kilka miesiącami w zamku S. Anioła), Adami i Ricci zaś wskazani dowięzienia na całe życie. Jego Świątobliwość ułagodził karę śmierci Menicorsemu wskazaiąc go dożywotnie na galery, drugich zaś dwóch wskazał podobnież na więzienie lecz bez kaydan.

Kwaker nazwiskiem Mr. Steewen Greełłet pochodzący z Anglii urodzony w Ameryce wychowany we Francyi przybył do Neapolu; zwiedza ón od wielu lat różne Kraie, celem oglądania Instytutów ubogich i więzień iak niegdyś Howard i przyłożenia się do ich poprawy i doskonalszego urządzenia. W Rossyi przyiął go Cesarz łaskawie.

Turcyia.

Z Konstantynopola d. 10. *Listopada.* — Zdaie się że w Syryi zaszły znaczne rozruchy. Behram Basza Diarbekrski zmuszony został do ucieczki. Wszyscy Wielkorządcy ościennych Baszostw odebrali stosowne rozkazy do wspólnego działania, ukarania buntowników i przywrócenia wspomnionego Baszy.

Przybyła liczna Deputacyia mieszkańców różnych Stanów i wyznań, dla zaniesienia skargi przeciwko Velemu Baszy Tilhalskiemu w Albanii (*synowi Ali Baszy Janiny*), którego bezprawia doszły do naywyższego stopnia.

Niedostatek wody iest tu powszechny i drugi raz dał iuż powód do skarg i zaburzeń ostatniey klassie Ludu. Wszystkie studnie na przedmieściu Pera zostały zatkane i wyschły. Wielki Wezyr udał się niedawno osobiście do wszystkich wodociągów okolicy, ażeby przedsięwziąć środki potrzebne.

Do tego nieszczęścia przyłożyło się i powietrze, które coby miało w teraźnieyszey porze ustawać, albo się zmnieyszyć owszem wzmaga się coraz więcey.

Wszystkie szpitale są napełnione, okolice pierwszych urzędników Wielkiey Porty są zarażone, i od wielu lat zaraza ta nie sprzątała tyle Francuzów, iak w teraźnieyszym, chociaż ci więcey iak kiedy używaią ostróżności. Kapitan okrętu Austryiackiego Iride padł ofiarą tey zarazy.

Królestwo Polskie.

Z Warszawy dnia 21. *Grudnia.* — N. Cesarz i Król Jmć dekretem swym z dnia 11/23. Listopada r. b. raczył nayłaskawiey mianować: PP. Augustyna Karskiego Sekretarza Jeneralnego Kommissyi Rządowey Spraw Wewnętrznych i Policyi — Hankiewicza Sekretarza Jeneralnego Kommissyi Rządowey Sprawiedliwości — Jana Wołowskiego Sekretarza w Radzie Stanu — Referendarzami Stanu Nadzwyczaynymi.

Kraków.

Z Krakowa d. 12. *Grudnia.* — Dnia 6. b. m. rozpoczął się Seym Rzeczpospolitey Krakowskiey, którego Marszałkiem obrano większością głosów JW. Senatora Augustyna Boduszyńskiego.

Z Krakowa d. 15. *Grudnia.* — Na drugiey sessyi Seymu naszego d. 7. b. m. wybrano Członków do 3. Kommissyy, Kwalifikacyyney, Skarbowey i Prawodawczey, o czem JW. Marszałek doniósł Senatowi. W dalszym porządku, Delegowany Senator JW. Kucieński odczytał rapport o stanie kraiu.

Na trzeciey sessyi dnia 9. Senat nadesłał proiekta do praw, a z tych ważnieysze tyczą się przedłużenia terminu Artykułu 2154 Kodexu Cywilnego do odnowienia wpisów dla zachowania mocy hypotek i przywileiów wskazanego, aż do ogłoszenia nowey Xięgi ustaw cywilnych; — urządzenia wolności handlu w ogólności; — urządzenia kunsztów i rzemiosł; ułatwienia Obywatelom Królestwa Polskiego sposobności zeznawania przed tuteyszo-kraiowemi Notaryuszami Aktów dobrey woli, na zasadzie wzaiemnych pomiędzy Rządem Królestwa Polskiego, a Senatem Rządzącym zawartych układów, moc obowiązuiącą w całem Królestwie Polskiem maiących, przez uwolnienie tych od stępla ceny do wartości przedmiotu stosowney, z zastrzeżeniem tylko użycia do każdey podobney czynności bez względu na przedmiot papieru tuteyszo-kraiowego ceny groszy pietnastu.

Proiekta powyższe do właściwych Kommissyy odesłano.

Następnie JW. Hrabia Antoni Stadnicki wniósł zmianę podatku osobisto-klassyczno-przemysłowego na podatek skorowy, czyli od rzeźi bydła. Przeciwnie zaś temu mówili Reprezentanci Soczyński i Rath.

Redakcyia F. Krattera. — Drukiem J. Pillera.